

Seletuskiri

Vabariigi Valitsuse korralduse

„Eesti metsanduse arengukava aastani 2020” heakskiitmine”

eelnõu juurde

Sissejuhatus

„Eesti metsanduse arengukava aastani 2020” (edaspidi *metsanduse arengukava*) koostamise aluseks on *metsaseadus* ja *säästva arengu seadus*. *Metsaseaduse* paragrahvi 7 kohaselt koostatakse metsanduse suunamiseks iga kümne aasta jaoks metsanduse arengukava. Arengukavas määratakse metsanduse arengu eesmärgid ning kirjeldatakse nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ja vahendeid. Riigikogus 13.11.2002 kinnitatud kehtiv metsanduse arengukava on koostatud aastateks 2001–2010. Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusega nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” kooskõlas esitatud ettepanek metsanduse arengukava koostamiseks kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 2009. a korraldusega nr 88.

Korraldusega määrati programmi väljatöötamise eest vastutavaks Keskkonnaministeerium ning arengukava väljatöötamises osalevateks ministeeriumideks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Põllumajandusministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium ning Rahandusministeerium.

Metsanduse arengukava eelnõu, rakendusplaani, Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu ja selle seletuskirja koostamisel osalesid Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna peaspetsialistid ja metsaosakonna juhataja Marku Lamp (tel 626 2920, e-post: Marku.Lamp@envir.ee).

Eelnõu koostamiseks moodustas keskkonnaminister komisjoni, kuhu kaasati Andres Talijärvi ja Marku Lamp Keskkonnaministeeriumist, Rein Ratas Riigikogu keskkonnakomisjonist, Külvi Noor (asendas Keit Parts) Riigikantselei strateegibüroost, Henno Nurmsalu Põllumajandusministeeriumist, Karel Lember Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, Kalle Toom Haridus- ja Teadusministeeriumist, Aigar Kallas Riigimetsa Majandamise Keskusest, Ants Varblane Eesti Erametsaliidust, Kaupo Kohv Eestimaa Looduse Fondist, Mati Polli Eesti Metsatööstuse Liidust, Paavo Kaimre Eesti Maaülikoolist.

Komisjon moodustas arengukava valdkondade detailsemaks kavandamiseks kolm töögruppi, kuhu kuulusid metsandusega seotud huvigruppide ja institutsioonide esindajad.

Sisu ja võrdlev analüüs

Korralduse eelnõu

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõuga kiidetakse heaks metsanduse arengukava. Korralduse eelnõuga kiidetakse heaks ka metsanduse arengukava rakendusplaan aastateks 2011–2014.

Metsanduse arengukava eelnõu

Arengukava sisu on määratletud *metsaseaduse, säästva arengu seaduse* ja Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusega nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“.

Alljärgnevalt antakse lühike ülevaade metsanduse arengukava eelnõu peatükkidest ja eesmärkidest.

Sissejuhatus

Peatükis esitatakse ülevaade metsanduse arengukava koostamise vajadusest, positsioneeritakse arengukava Euroopa Liidu metsanduse tegevuskava, valitsustevaheliste protsesside ja Eesti tegevuskavade suhtes ning esitatakse arengukava põhieesmärk.

Arengukava põhieesmärk on metsade tootlikkuse ja elujõulisuse ning mitmekesise ja tõhusa kasutamise tagamine. Selleks:

- pikas perspektiivis kasutatakse puitu kui taastuvat loodusressurssi puidutööstuses ning energeetikas juurdekasvu ulatuses;
- metsa tootlikkuse säilitamiseks tehakse metsauuendustöid vähemalt poolel uuendusraialadest;
- ohustatud ja Eestile omaste liikide populatsioonide hea seisundi säilitamiseks on kaitse alla võetud vähemalt 10% metsamaa pindalast ja parandatud rangelt kaitstavate metsade esinduslikkust.

Lisaks põhieesmärgile on arengukava igas peatükis käsitletud valdkonnale seatud alameesmärgid.

1. ptk – Metsamajanduse elujõulisuse tagamine

Metsamajanduse valdkonna eesmärgiks on metsade tootlikkuse ja elujõulisuse ning metsade mitmekesise, tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise tagamine. Peatükk sisaldab metsandusliku informatsiooni kogumist, uuendusraieid, metsa uuendamist, hooldusraieid, metsade kaitset kahjustavate tegurite, metsageneetiliste ressursside säilitamist, mittepuidulist kasutamist ja riigi-metsandust puudutavaid meetmeid ja tegevusi.

2. ptk – Keskkonna ja looduse mitmekesisuse kaitsmine

Valdkonna tegevuste eesmärgiks on metsade kui elu- ja looduskeskkonna säilimise tagamine. Peatükis käsitletakse loodusliku mitmekesisuse kaitsega seonduvaid aspekte majandatavates metsades, vääriselupaikades, piiranguvööndites ja range kaitse all olevas metsas; keskkonnanuuste kui avaliku hüve pakkumist ning Eesti kliimast tulenevat soostumist ja metsakuivendamist.

3. ptk – Kliimamuutuse leevendamine

Valdkonnale on seatud eesmärgiks, et puidu kui taastuva tooraine ja taastuenergia allika kasutamine on eelistatud suurema CO₂ emissiooniga toodete ning taastumatute energiaallikate asemel. Peatükis käsitletakse kliimamuutuse mõju metsaökosüsteemile ja metsamajandusele, puitu süsiniku talletajana ja puiduenergiaga seonduvat.

4. ptk – Metsasektori konkurentsivõime parandamine

Konkurentsivõime parandamine eeldab investeeringute suurendamist metsandussektorisse ning metsandusalasesse teadus- ja arendustegevusse. Peatükis kirjeldatakse metsasektori majanduslik tähtsus ja seda mõjutavad komponendid nagu maksud, sektoriülene koostöö, erametsanduse edendamine, metsatööstusektori efektiivsus, haridus ja väljaõpe, metsateadus ning metsasektori identiteet ja maine.

Loodusvara kasutamise ja keskkonnaseisundi prognoos

Peatükis rõhutatakse, et metsanduse arengukava aastani 2010 kohaselt peeti optimaalseks aastaseks raiemahuks 12,6 milj m³, kuid perioodi tegelik keskmine raiemaht oli 7,2 milj m³. Selle tulemusena akumulerus täiendavalt 44 milj m³ puidu raiepotentsiaal. Perioodiks 2011–2020 esitatakse arengukava eelnõus uuendus- ja harvendusraiate maht puuliigiti mõõduka stsenaariumi korral. Toonitatakse, et kuigi nii kasutuses kui kasutusest väljas olevate Eesti metsade vanuselisest jaotusest tulenevalt võiks maksimaalne puidukasutus lühiajaliselt ulatuda ka suuremaks kui tabelis toodud mõõdukas stsenaarium ette näeb, on metsasektori pikaajaliselt jätkusuutlikuks eesmärgiks 12–15 miljonit m³ aastas.

Keskkonnaseisundi prognoos viitab mõõduka ja aktiivse puidukasutuse stsenaariumi korral majandusmetsade männikute, kuusikute ja kaasikute olulisele noorenemisele kui positiivsele trendile. Praegune metsade vanuseline jagunemine on ebaühtlane ja optimaalsest enam on vanu metsi, mille juurdekasv väike ja seisund halvenemas.

Arengukava maksumuse prognoos

Peatükis esitatud koondandmete põhjal on arengukava kõigi tegevuste ja toetusmeetmete maksumus 2011. aastal 14,3 miljonit eurot ning 2013. aastal 16,3 miljonit eurot. Metsasektori jätkusuutlikuks arenguks on alates 2015. aastast kavandatud 15,8 miljonit eurot aastas.

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Metsanduse arengukava on kooskõlas Euroopa Liidu metsandusstrateegia ja metsanduse tegevuskava põhimõtetega. ELi metsanduse tegevuskava üldeesmärk on toetada ja tõhustada metsa jätkusuutlikku majandamist ja toetada metsade multifunktsionaalsust. Tegevuskava kohaselt tuleb metsapoliitika kujundamisel üha enam arvestada valdkondadevaheliste teemade ning nendevahelise kooskõlastamise vajadusega, parandada metsandussektori konkurentsivõimet ja soodustada metsade head majandamist. Metsanduse korraldamine on iga liikmesriigi siseasi.

Eelnõu mõjud

Metsanduse arengukava tasakaalustab metsasektori majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnakaitselikke eesmärke. Suurima mõjuga nii riigi majandusele kui keskkonnale on aastane raiemaht. Kui olemasoleva rohke küpse metsaresursi kasutamise ja töökohtade loomise seisukohast oleks võimalikest raiestsenaariumitest otstarbekaim 22 miljonit m³ aastas, siis tasakaalustatud arengu seisukohast peetakse arengukavas parimaks stsenaariumiks 12–15 milj m³ aastas, mis on samas suurusjärgus iga-aastase juurdekasvuga ning ligikaudu poole suurem kui 2009. a raiemaht. Raiemahu suurendamine loob juurde töökohti nii metsamajanduse, transpordi ja metsatööstuse valdkondades. Iga kuupmeeter metsasektoris töödeldud kodumaist puitu toob riigikassasse vähemalt 140 krooni mitmesuguste maksude näol. Kodumaise puidu asendamise korral importpuiduga on see näitaja vaid 63 krooni. Lisaks luuakse iga kuupmeetri puidu töötlemiseks metsasektoris 540 krooni lisandväärtust. Ühe miljoni m³ puidu varumine, transport ja töötlemine tekitab vähemalt 2350 töökohta.

Arengukava näeb ette rangelt kaitstava metsamaa osakaalu tõstmise 10% metsamaa pindalast ning täiendavate loodusväärtuste kaitse meetmed uuendusraiate läbiviimisel.

Arengukava rakendamiseks vajalikud eeldatavad kulutused

Arengukava rakendamise maksumus on esimesel kolmel aastal 14 371 kuni 16 363 tuhat eurot, jäädes 2015. aastaks 15 805 tuhande euroni. See moodustab ca 8% metsanduse poolt loodavast lisandväärtusest 2009. aastal (2009. a raiemaht 5,76 milj. m³, ca iga m³ töötlemisega luuakse 34,51 eurot lisandväärtust, kokku 198 778 tuhat eurot). Suure osa arengukava kuludest moodustavad metsa kasvu ja metsakasutust ning loodusväärtuste kaitset soodustavad toetusmeetmed erametsaomanikele (nt metsade inventeerimine, noore metsa hooldamine, metsaparandus, loodusväärtuste ja looduskeskkonna säilitamine jt.). Rahaliselt mahukamaid metsanduse arengukava meetmeid rahastatakse nii kehtiva kui uue programmiperioodi maaelu arengukava kaudu. Arengukava arendustegevusi ja siseriiklikke toetusmeetmeid rahastab valdavalt KIK.

Eelnõu varasem menetlus ja kooskõlastamine

Arengukava eelnõu tutvustati avalikkusele osalusveebis www.osale.ee. Vastavalt keskkonnamõtjude hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele viidi läbi arengukava keskkonnamõtjude strateegilise hindamise protsess. Metsanduse arengukava eelnõu esitati kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja Riigikantseleile. Kokkuvõtte kooskõlastamise tulemustest on antud dokumendis „Metsanduse arengukava ministeeriumide kooskõlastuste kommentaaride arvestamise/mittearvestamise tabel“.

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaanus Tamkivi
Minister